

DE BRUG

DOCHTERS VAN O.L.V. VAN HET H.HART
en de
MISSIONARISSEN VAN HET H.HART

Nr. 05 - juni 2024

“Ons is een familiegeest eigen en een geest van zuster - broederlijkheid, gekenmerkt door goedheid, begrip, meegevoel, onderlinge vergevingsgezindheid, vriendelijkheid, nederigheid, eenvoud, gastvrijheid en gevoel voor humor.”

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	blz. 4 – 5
Internationale ontmoeting	6 – 9
FDNSC jubilaressen	10
Livestream Notre Dame	11
Goed voor je hart	12 – 13
Tafelgesprekken - Levensverhalen	14 – 15
Jubilarissen msc	16
Levensverhaal zr. Maria Dorothea Rox Deel 2 door Martin Philipsen	17 – 35
In Memoriam FDNSC en MSC	36 – 42

Voorwoord De Brug

juni 2024

Voor u ligt een Brug.

De oorspronkelijke bedoeling was om voortaan een eenvoudig blad uit te geven omdat we de mogelijkheden niet meer hebben om 'nog breed uit te pakken'.

Deze Brug is "helaas" toch weer een dikker exemplaar dan we oorspronkelijk voor ogen hadden... Toch zijn we zeer content dat Marjolein en Paula, de secretaresses van de zusters en de broeders, weer hun uiterste best gedaan hebben om er een mooie uitgave van te maken. Maar niet alleen Marjolein en Paula, ook broeders en zusters (Zo noemen we ons tegenwoordig!) en de lekenbeweging blijven meewerken om informatie met elkaar te delen. Zo blijven we als familie en vrienden nauw betrokken bij de beide congregaties en de Lekenbeweging.

Dit keer zit er zelfs een extra uitgave van de broeders bij!

De reden daarvoor is dat we, de Nederlandse Missionarissen van het Heilig Hart (MSC), op het feest van het Heilig Hartfeest (7 juni) géén Provincie meer zijn maar 'MSC Gemeenschap Nederland' heten en het ook zijn.

We vallen vanaf die dag, als gemeenschap, onder het Generaal Bestuur (GLT) in Rome en in de zeer nabije toekomst onder de Europese Unie in oprichting.

De lokale overste wordt Theo te Wierik. Zijn Raad wordt gevormd door Wim Vergouwen (vervangend overste), Harrie de Bruijn en Antoon Egging. Onze econoom blijft Rinus Nouwen en Paula van Bossum blijft de secretaresse.

Op 30 augustus a.s. is een volgende belangrijke gebeurtenis! Op deze dag vieren de zusters (Dochters van O.L. Vrouw van het Heilig Hart (FDNSC)) dat de congregatie 150 jaar geleden haar werk begon vanuit Issoudun met pater Jules Chevalier als stichter en moeder Marie Louise Hartzler als Eerste Algemene Overste.

Op deze dag gaan wij, zusters, broeders en de lekenbeweging, in dankbaarheid omzien naar deze voorbije 150 jaar en we vragen om zegen voor de toekomst van de congregatie.

We wensen u veel leesplezier.

Namens de beide congregaties en namens de lekenbeweging,

Theo te Wierik, msc

Internationale ontmoeting

de Leken van de Chevalierfamilie in Cebu (Filipijnen)

De Nederlandse Chevaliervbondenen zijn u waarschijnlijk wel bekend. Het is de lekenbeweging die verbonden is met MSC en FDNSC. Ze bestaan al sinds 1991 en hebben een bewogen geschiedenis achter de rug. Enerzijds zijn er groepen opgericht, anderzijds moesten er ook groepen opgeheven worden. Momenteel bestaan er twee groepen: de Oase-groep en de Kiemgroep. Een derde groep is nog aan het kennismaken, en gezocht wordt of er nog meer groepen kunnen worden opgericht. De Chevaliervbondenen bestaan niet alleen in Nederland, ze zijn ook in België, (waar ze de Open Hart-beweging heten), Duitsland en wereldwijd in een kleine veertig landen bekend. De officiële naam van de beweging is "Leken van de Chevalierfamilie".

De verbondenenen zijn echter niet alleen in hun eigen land actief, er bestaat ook een wereldwijde organisatie, met aan het hoofd een secretaris-generaal (sinds zes jaar is dat Alison McKenzie uit Australië), die ondersteund wordt door een Internationale raad, met vertegenwoordigers uit alle werelddelen. Er bestaat ook een Internationale Assemblee (een wereldcongres), dat ongeveer eenmaal in de zes jaar bijeen komt, en waarin alle landen met een lekenafdeling vertegenwoordigd (kunnen) zijn.

Het congres is tot nu toe samengekomen in Issoudun, Santo Domingo, Sao Paulo en in januari van dit jaar kwamen we bijeen in Cebu in de Filipijnen. Daar is ook een Nederlandse delegatie naar toe gegaan, ik (Jos Vriesema) was één van de deelnemers en ik wil u graag iets meer over deze bijeenkomst vertellen. Met een heuse Europese delegatie gingen we vanuit Schiphol op weg naar Cebu. Vanuit Nederland waren dat Lianne van Oers (voorzitter van de Nederlandse Chevaliervereenigingen), Hannie Jansen (lid van de Europese Commissie en de Contactgroep) en ikzelf, Jos Vriesema, groepsbegeleider en lid van de Contactgroep. We reisden samen met de drie Belgische deelnemers en met Maria Olimpia, die Duitsland vertegenwoordigde. Er waren ook nog twee Spaanse deelnemers, die reisden vanuit hun eigen land. Het was een lange en vermoeiende reis (veertien uur vliegen naar Singapore en daarna nog bijna vier uur naar Cebu), maar we kwamen uiteindelijk uit bij het Retraitehuis van de Salesianen, dat ooit kleinseminarie van de msc is geweest, mooi gelegen op een beboste heuveltop, met in de verte uitzicht op zee. Het programma begon op zondag 21 januari en werd afgesloten op maandag 29 januari.

Op woensdag 31 januari, 7.00 uur stonden we uiteindelijk – op Schiphol – weer met beide voeten op de grond. Het programma was goed gevuld. Twee dagen waren er excursies.

Ik bezocht met mijn groep de kerk van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart in Lapu-Lapu-City.

Beeld Chevalier ingang kerk Lapu-Lapu-City

Op een andere dag bezochten we de basiliek met de schrijn van Santo Nino, het heilig kindje, een groot en belangrijk plaatselijk bedevaartsoord.

De andere dagen waren eigenlijk vergaderdagen. Het thema van de Assemblee was "Eén van hart in onze inzet voor de aarde, ons gemeenschappelijk huis. Er waren inleidingen, praktijkverhalen en groepsgesprekken; best ingewikkeld, want er werd in vijf verschillende talen gesproken en een hele groep tolken was daarbij nodig. We waren er met zo'n 120 deelnemers, en zo'n dertig mensen uit de Filipijnen die ons ondersteunden met techniek, maaltijden, enz. Hans Kwakman hield ook een inleiding (via zoom), over de theologische achtergronden van Laudato Si.

We hebben heel veel gehoord, veel met elkaar gesproken, maar het ging ook om de vraag: wat gaan jullie met het thema doen? Hoe willen jullie je inzetten? Binnenkort wordt het officiële (uitgebreide) verslag gepresenteerd en dat is aan te bevelen voor iedereen die zich wat meer diepgaand wil oriënteren. Daarnaast kwamen er ook organisatorische zaken ter sprake: Alison werd herkozen als secretaris generaal, er kwam een nieuwe Internationale Raad van vijf

personen, en drie personen kregen een bijzondere functie,

ze worden aangesteld als Regionaal Coördinator. Zelf was ik (Jos Vriesema) een van deze drie, zo werd ik aangesteld tot Regionaal Coördinator in Europa, als link tussen de Internationale Raad en de secretaris-generaal enerzijds, en de Europese Commissie (waarin acht Europese landen elkaar regelmatig ontmoeten) anderzijds. Er is hard gewerkt, maar het boeiendste waren toch de onderlinge contacten. Het was mooi te ervaren dat we ons met zoveel mensen, uit zoveel verschillende landen en culturen ons voor dezelfde zaak wilden inzetten.

Het was een onvergetelijke ervaring, dank aan iedereen die deze reis heeft mogelijk gemaakt en die ons ook financieel heeft ondersteund. Laten we één van hart verder gaan en ons inzetten voor de aarde, die op zoveel manieren bedreigd wordt. Zo gaan we op onze eigen manier de weg van het hart.

Hannie Jansen, Lianne van Oers, Jos Vriesema

FDNSC JUBILARESSEN

Hoe kijken zij terug op deze dag?

Zr. Gretha
60 jaar geprofest

Dankbaarheid

Samen vieren

Één grote familie

Zr. Kunera
70 jaar geprofest

Heel intens beleefd

Grote dankbaarheid

Het was goed

Prachtige dag

Inspirerend

Verbondenheid

Stralend

Zr. Elisabeth
65 jaar geprofest

Zr. An
60 jaar geprofest

Zr. Fidelis
60 jaar geprofest

Zr. Williana
75 jaar geprofest

Zr. Roos
65 jaar geprofest

Zr. Hermien
60 jaar geprofest

Livestream Notre Dame

We hebben elke zondag en ook op feestdagen (10.15 uur) prachtige uitzendingen vanuit de kapel van Notre Dame! Met dank aan de groep vrijwilligers die zich daar elke week voor inzet. Toch gaat er wel eens iets fout!

Soms zijn het menselijke fouten maar ook hapert soms de apparatuur. We doen er alles aan om dit zoveel mogelijk te voorkomen omdat we het erg belangrijk vinden om voor u telkens een zo goed mogelijke uitzending te verzorgen met goede zang, voorgangers en verkondiging.

Sorry, wanneer het dan toch eens misgaat!

Om de uitzending te kunnen ontvangen gaat u naar:

www.kerkdienstgemist.nl

– Noord Brabant – Tilburg – Kapel Notre Dame

U kunt de uitzendingen ook terugkijken!

Goed voor je hart

Voetballen

Geen enkele politieke partij durft het waarschijnlijk voor te stellen. Zeker niet nu de prille contouren van een kabinet zich aftekenen. Maar waarom schaffen we het voetballen niet gewoon af? Het blijkt immers voortdurend een bron te zijn - het werd gisteren weer eens bevestigd! - van geweld, criminaliteit, vandalisme, discriminatie, seksisme, witwaspraktijken, racisme, financiële fraude, grensoverschrijdend gedrag, intimidatie, machogedrag en nog meer soorten ellende. Die ellende zal niet de wereld uit zijn zonder voetbal, maar ze zal toch een stukje minder worden.

Ik stel voor dat we voor de ernstig verslaafden klinieken inrichten waar zij zich op tafelfootbal kunnen toeleggen en begeleidt de anderen naar vreedzame hobby's zoals sigarenbandjes sparen, macramé, creatief met kurk, mandala's kleuren, breien, kalligrafie of egels tellen.

Driek van Wissen, van 2005 tot 2009 Dichter des Vaderlands, had het al door. In de door zijn vriend Jean Pierre Rawie samengestelde bloemlezing van zijn mooiste verzen als Dichter des Vaderlands lees ik het volgende gedicht. Het heeft als titel: *Bericht aan de Reizigers*:

*Des zondags in de trein kan onverhoopt
een horde voetbalfans U bruusk verrassen,
langharigen, werkschuw en ongewassen,
maar door elkander wel met bier gedoopt.*

*Het tuig, met boksbeugels en leren jassen,
slaat stoelen stuk, gaat in de banken krassen,
waarvan het leer ruwweg wordt afgestroopt,
en plundert ook uw koffers en uw tassen.*

*En als de trein, tot het karkas gesloopt,
de halte van bestemming binnenloopt
hangt aan een stel bebloede voetbaldassen
de conducteur vakkundig opgeknoopt.*

*Dus reizigers, als U een kaartje koopt
vermijdt het uitschot en reist eerste klasse!*

Aan Rinus Michels, indertijd voetballer, coach en trainer, wordt de uitspraak 'Voetbal is oorlog' toegeschreven. Feitelijk is dit gezegde al veel ouder. Met een knipoog naar Rinus wil ik graag het volgende toevoegen:

*Voetbal is oorlog - zei men indertijd,
maar tegenwoordig vindt de meeste strijd
buiten de lijnen plaats en niet erbinnen
door uitschot dat het elftal begeleidt
en waar je nooit de oorlog mee kunt winnen.*

Pt. Ben Verberne, msc

Tafelgesprekken - Levensverhalen

Terugblik op geslaagde bijeenkomsten

Een terugblik op drie zondagochtenden waarop een zuster of broeder vertelde over haar of zijn leven.

Deze bijeenkomsten waren aansluitend aan de zondagviering in de kapel van klooster Notre Dame. Vanaf 11.15u een uurtje samenzijn speciaal voor mensen van buiten Notre Dame.

“Ik koos voor een leven als religieus omdat ik voorbeelden in mijn omgeving zag van mensen die me raakten en me bezig hielden. Ik wilde onderzoeken of deze levenskeuze ook bij mij paste?” Een persoonlijk levensverhaal over keuzes, inspiratie, geloven, spiritualiteit. Geïnspireerd door het geloof en het levensverhaal van pater Jules Chevalier koos je voor het leven als religieuze.

Pater Chevalier, de stichter van de missie congregaties MSC en FDNCS. Als missionaris werd je gezonden naar de andere kant van de wereld of dichterbij huis *“Belangrijk was het om met de mensen daar, uit een heel andere cultuur, samen te leven.*

Om in je dagelijkse doen en laten te laten zien dat je hun problemen en vreugde zag en kon meeleven. Pas als men vroeg waarom je dat deed kon je vertellen over je drijfveren en bronnen."

Vragen die in het tafelgesprek aan de orde kwamen? Wat is de kern van het leven als religieus voor mij, toen en nu? Is mijn beleving een concretisering van een ideaal geworden of was de werkelijkheid toch weerbarstiger?

"De periode rond en na het 2^e Vaticaans concilie in de jaren '60, ging in de missie toch wat aan ons voorbij.

De dagelijkse uitdagingen vroegen alle aandacht."

Of: " De periode rondom het 2^e Vaticaans concilie, toen we hier in Nederland ons habijt aflegden, vroeg dat wel veel van mijn persoonlijke geloof mijn inspiratie en mijn geloofspraktijk."

Voor een vijftiental mensen van buiten, die regelmatig de vieringen in de kapel bezoeken, brachten deze wederzijdse verhalen en vragen herkenning en erkenning. De aandacht en de tijd die hiervoor genomen was werd bijzonder op prijs gesteld.

Deze bijeenkomsten werden georganiseerd door Chevalierstichting en zijn voor herhaling vatbaar. Natuurlijk bent u ook altijd welkom om hieraan deel te nemen. Kijk voor data een andere bezinnings- bijeenkomsten op de site:

www.chevalierstichting.nl

Jeanne Ketelaars

Jubilarissen msc

september 2024

75 jaar geprofest
70 jaar priester

Pt. Bèr von Peij

65 jaar geprofest
60 jaar priester

Pt. Piet Commandeur

Pt. Jan Jetse Bol

60 jaar geprofest

Zr. Maria Dorothea Roxs, een non met een missie (deel 2)

Uit: d'n Tesnuzzik
Heemkundekring De Lange Vonder
Geschreven door: Martin Philipssen

Inleiding

De heemkundekring kreeg de beschikking over het archief van de familie Roxs, bekend van bakkerij Roxs, die lag op de hoek van het Heuvelplein en de Smalleweg. De oudste dochter van Dionisius Roxs en Elisabeth van Osch, Wilhelmina Petronella, roepnaam Mina was in september 1893 te Antwerpen ingetreden in de zusterorde van de Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart, gesticht door de priester Jules Chevalier (1824-1907), die ook de stichter was van de Missionarissen van het Heilig Hart (M.S.C).

Sinds haar intrede in de orde schreef ze haar ouders regelmatig. Deze brieven zijn bewaard gebleven. Haar intrede in de missieorde viel haar ouders zwaar, vooral vanwege het feit dat Mina hun oudste dochter was en dat haar gezondheid niet erg sterk was, maar Mina zelf liet niet na telkens te benadrukken dat ze gelukkig was en dat het goed met haar ging. Na haar intrede in Antwerpen werd ze overgeplaatst naar het moederhuis van de orde in Issoudun gelegen in het departement Indre onder Orléans gelegen, waar ze het postulaat en het noviciaat doorliep. Van hieraf volgen we haar verder.

De professie

Juni 1896 was een belangrijke maand voor Mina Roxs. Haar professie en vertrek naar de missie was aanstaande. Maar eerst was er het bezoek van haar broer Frans, het eerste contact met een naast familielid sinds haar intrede in het

Marie Louise Hartzler
(1837-1908)
Moeder overste van
Mina Roxs

klooster in 1894. Haar broer Frans kwam haar in Issoudun opzoeken. Blijkbaar was het voor haar ouders een te kostbare of misschien te moeilijke reis. Haar ongedateerde brief van begin juni opende zij met: "Ik ben helemaal buiten mijzelf, ik weet bijna niet wat ik doe. U kunt er wel iets van merken, want ik begin mijn brief in het fransch". Frans was samen met een gezelschap, vermoedelijk familieleden van andere Nederlandse zusters af-

gereisd naar Issoudun. Het gezelschap logeerde bij de paters. Het bezoek was heel emotioneel voor haar: "Ik kan mij niet verbeelden dat ik Frans zag toen ik binnenkwam, Ik kan u niet zeggen hoe blijde ik ben. Ik ben nu wat bekomen, Frans zeide, toen ik eventjes binnen was, wat ik toch mankeerde, ik kon niets zeggen en bleef als een paal voor hem staan, geheel wit geworden, doch spoedig alles over en nu is hij bij de Paters eten en schrijf ik gauw." Zij vervolgt: "Wat is Frans dik geworden, hij wordt veel te zwaar, en onze Janus ook al zo dik, wat zijn ze toch veranderd. Albert is niet dikker geworden, die heeft het zeker te warm voor het vuur om vet te worden". Frans zal een recente foto van zijn broers bij zich hebben gehad. Daarnaast had hij allerlei spulletjes voor Mina meegebracht. Inmiddels was

ook de datum van de professie bekend. Die zou plaatsvinden op woensdag 24 juni 1896. Uit haar brief, gedateerd 25 juni 1896, blijkt dat ze al op de dag van haar professie aan haar brief is begonnen.

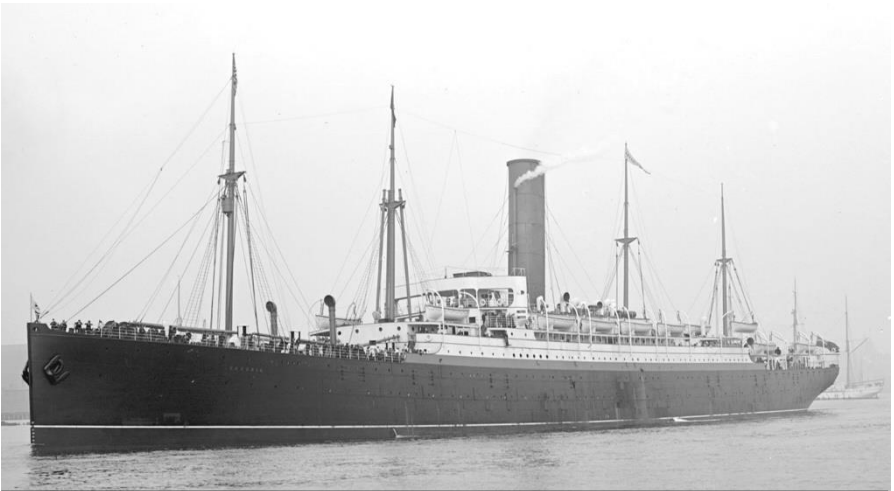
De voor haar feestelijke gebeurtenis begon met een plechtige Heilige Mis, want ze heeft haar doel bereikt, volledige toewijding aan God. Ze kon echter niets zeggen over de eigenlijke plechtigheden, want die begonnen pas 's middags om 4 uur. Bij die plechtigheid werden 7 zusters gekleed en 8 geprofest. Daarbij kregen vijf zusters, samen met Mina een speciaal kruis, dat zij hun hele leven lang dienden te dragen als een teken van hun missionaris zijn. Nu mag ze zich "Dochter van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart, wat ik mij vandaag voor de eerste maal het geluk heb te noemen", zo schreef ze.

Vertrek

Tegelijkertijd werd die dag ook afscheid genomen van de zusters die het klooster te Issoudun gingen verlaten en naar de missie vertrokken. Onder hen was nu ook Mina, nu officieel zr. Maria Dorothea. Twee dagen later verliet zij het klooster te Issoudun op weg naar een plek aan de andere kant van de wereld. Haar standplaats werd het eiland Neu-Pommern, deel uitmakend van de Bismarckarchipel, een eilandengroep in Oceanië gelegen ten noordoosten van Papoea Nieuw Guinea. In die tijd behoorde dat gebied tot het Duitse keizerrijk. Terwijl Engeland, Frankrijk en Nederland al lang overzeese gebieden hadden gekoloniseerd, begon Duitsland daarmee pas na de Frans-Duitse oorlog in 1870, toen het een keizerrijk werd. Het kreeg een deel van Papoea Nieuw Guinea en de Bismarckarchipel toegewezen.

Het Duitse koloniale rijk hield niet erg lang stand, want na de eerste Wereldoorlog bij de vrede van Versailles in 1918, moest Duitsland al zijn koloniën afstaan. Het grootste eiland van deze archipel werd New Britain genoemd, maar in de Duitse tijd heette het Neu-Pommern.

In haar brief van 25 juni schreef Mina hoe ze zouden reizen. Aanvankelijk was het de bedoeling dat ze per trein via Parijs en Lyon naar Genua in Italië zouden reizen, waarschijnlijk de snelste manier van reizen. Daar zouden ze zich inschepen voor de reis naar Oceanië. Op deze route zouden ze echter alleen maar eerste klas kunnen reizen, maar dat vond moederoverste te duur. Dus werd er een alternatieve route bedacht, waarbij maar liefst 9 stations werden aangedaan, waarbij wel 2e klasse gereisd kon worden.

Op dit soort oceaanstomer maakte Mina Roxs haar reis naar Neu-Pommeren. Bron: Wikipedia.

Op vrijdagmorgen 26 juni 1896 om half vijf in de morgen vertrokken ze vermoedelijk vanaf Orléans om met de nodige wachttijden op verschillende stations er tussendoor om op

zaterdag 27 juni 's avonds om half zeven in Genua aan te komen. Daar zouden ze twee dagen verblijven bij de zusters Franciscanessen om te bekomen van de reisvermoeienissen. In haar brief van 29 juni schrijft ze vanuit Genua over haar treinreis. Het moet voor een vrouw uit Beek en Donk toch een hele belevenis zijn geweest, al die vreemde landschappen die aan haar ogen voorbijtrokken, waarbij de berglandschappen en de eeuwige sneeuw op de hoge bergen veel indruk op haar maakten. Ook van Genua genoot ze erg. In plaats van uit te rusten hadden ze voortdurend rondgelopen en hun ogen uitgekeken op het vele moois in vooral de kerken. Het belangrijkste lijkt voor haar te zijn dat ze het lichaam van de H. Catharina heeft gezien, dat al 400 jaar intact was gebleven. Op dinsdag 30 juni moesten ze om 10.00 uur 's morgens op de boot - de stoomboot Saksen - zijn, want dan zou die het ruime sop kiezen. Op de kade stond een harmonie om de boot muzikaal uitgeleide te doen. Het schip was zo groot dat het niet direct aan de kade kon liggen; de passagiers moesten er met een kleine boot naartoe gevaren worden. Het gezelschap missionarissen bestond uit twee paters, zeven broeders en zes zusters en reisden 2^e klasse. Op het schip waren drie klassen voor de passagiers, die geheel van elkaar gescheiden waren met een eigen verblijf- en eetzaal.

De grootte ervan vergeleek Mina met die van de bovenzaal bij de weduwe Boerdonk in Beek en Donk. Mina prees zich gelukkig dat ze elke dag twee H. Missen kon bijwonen en de communie kon ontvangen. Daarvoor kregen ze een ruimte in de 1ste klasse toegewezen, die net groot genoeg was voor 16 personen, want andere passagiers kwamen er niet omdat

de mis al om zes uur in de ochtend was, maar ook omdat er weinig katholieken aan boord waren. Vooraf werd gevraagd wie de communie wilde ontvangen, want iemand die zich niet lekker voelde (Mina gebruikte de term 'walgachtig') mocht niet ter communie gaan. Dat 'het zich niet lekker voelen' sloeg natuurlijk op de zeeziekte. Die had Mina meteen al te pakken. Na al een uur begon het te draaien ondanks het feit dat de zee erg kalm was. Ze was nog wel aan tafel gegaan, hoewel ze wist dat ze niet zou kunnen eten. "Men zette mij soep voor, maar jawel, ik liep van tafel, maar kan nog niet meer naar buiten komen. Ik nam mijn zakdoek doch het ging met zoo'n geweld, dat het er over liep en in den gang op den grond viel. Doch daar verschiet men hier niets van, want dat ziet men dag en nacht." Zij was de eerste van het groepje dat zeeziek werd; de anderen volgden haar snel op, behalve haar collega Louise van Eltern. Mina had het behoorlijk te pakken, die eerste dagen. Toch werd er ook gelachen getuige het volgende voorval dat ze aan haar ouders beschreef: "Daar valt mij iets in, wat ik u toch wil mededelen, maar lachen kwam er niet tekort, toen ik het vertelde aan de anderen die achter mij zaten. Verbeeld u 's avonds na het eten waren wij naar boven gegaan, omdat het daar beter is om de ziekte te voorkomen. Maar nauwelijks was ik gezeten of ik liep naar de kant om de visschen te voeren, en verbeeld u, zonder dat ik het gemerkt had, keeken juist een heer of dame naar buiten door het raam van onderen uit de zaal, en die kreeg een goede partij op het hoofd, het hoofd wachtte niet op meer af om dank u te zeggen, maar schoot naar binnen. Ik weet niet wie het geweest is, maar lachen als wij gedaan heb-

ben." Overigens was Mina vol lof over de service aan boord. De zes zusters hadden de beschikking over 2 kajuiten en ook die zagen er netjes uit. Er werd voor de passagiers goed gezorgd en het eten was er in ruime mate en smaakte voortreffelijk. Via Napels door het Suezkanaal en de Rode Zee naar de Indische Oceaan. Er werd aangelegd in de haven van Napels, waar Mina met een paar medezusters even de stad in is geweest. De kerken vond ze prachtig, maar de stad minder; het was er vies en luidruchtig en het stonk er vreselijk en ze was blij weer aan boord te zijn. Daarna gingen ze op weg naar Port Said, waar het Suezkanaal begon. Onderweg zagen ze de toen nog werkende vulkanen Vesuvius en Stromboli, een verschijnsel dat geheel nieuw voor haar was. Ook in Port Said gingen ze aan wal. Over haar korte verblijf daar schreef Mina uitgebreid en gaf blijk van een scherp observatievermogen, uiteraard met een blik van iemand uit eind 19e eeuw "Toen wij in de haven stil lagen, kwamen dadelijk de kleine bootjes naar onze boot om de passagiers, die aan land wilden, er naar toe te brengen. Dat was eene drukte, zij vochten bijna om het meest personen te hebben. De mensen zijn hier meestal Mohamedanen. Ze zijn leelijk, en gekleed tot de knieën. Ze hebben een broek aan en een soort van kiel maar zeer klein, maar werken kunnen zij heel wat beter en vlugger als in Holland. U had die arme koolenladers eens moeten zien, hoe zij liepen, de boot op en af. Zij waren met zoo'n 70 of 80 man. Dat ging er over. Allen hadden geen mandje, maar dan namen ze zo maar een homp koolen op de schoup (schop) en liepen er mee weg. Ik had er medelijden mee, maar daar wordt niet naar gekeken, zij lopen maar raak.

Ook zagen wij hier groote visschen, gelijk een varken. Ik geloof dat het zeevarkens waren. Zij sprongen uit en in het water, doch niet hoog. Men zag ze maar eventjes. Ook was het hier dat de menschen, gelijk u al dikwijls gehoord hebt, naar de boot komen zwemmen en als de passagiers dan iets in de zee werpen, dan gaan zij het onder water zoeken, maar ze hebben het gauw. Ik kon er niet lang naar kijken, want ik had er medelijden mede met die arme schepsels om voor niets hun leven te wagen, bijzonder als er verschillende om hetzelfde onder water gaan, dat is een geweld van belang en een akelig gezicht. Wij waren ook aan land gegaan om de stad zowat te bezichtigen. Men ziet er van alles mooi en leelijk, maar het grootste gedeelte leelijk, bijzonder de Arabische getrouwde vrouwen, die zijn benauwd gekleed. Ze zijn helemaal in 't zwart, een groote zwarte sluier om het hoofd en dan nog een zwarten loep voor het gezicht, zodat men niets ziet dan de ogen en om adem te halen hebben zij een koperen hoorn op de neus met gaten. Ik kan niet begrijpen hoe zij leven kunnen." Ze had blijkbaar er geen idee van dat de nikab de kleding van de getrouwde islamitische vrouw was. Bijzonder positief was ze overigens over de Arabische meisjes: "De arabische juffrouwen zijn zeer schoon, mooi gekleed in fijne kleuren en met allerlei soorten van gouden platen behangen. Ik heb er gezien die witte zijden pantoffels aanhadden met gouden hakken. Die wandelden zo over straat." De zusters hadden uiteraard ook kerken bezocht en probeerden ook een moskee te bezoeken, maar daar mochten ze alleen naar binnen als ze hun schoenen uitdeden, maar dat was voor hen te veel werk en bovendien was er niets te zien. Er waren maar een paar

mensen binnen, die volgens Mina lagen te slapen en bovendien Onze Lieve Heer was er toch niet. Nadat in de stad Suez nog wat proviand was ingeslagen voer het schip de Rode Zee op, die niet - zoals zij constateerde - rood was, maar mooi blauw. Voor de zeer religieuze Mina was daar het moment om te denken aan de plek waar Mozes zijn stad ten hemel hief en de zee voor hem openging om het volk van Israëel naar het beloofde land te leiden. Ook zagen ze in de verte de 2800 meter hoge Sinaïberg waar Mozes de tien geboden had gekregen. Een enorme ervaring voor haar! Met Mina zelf ging het goed, schreef ze. Van zeeziekte had ze na het begin geen last meer gehad, want de zee was alle dagen rustig gebleven. Ze verveelde zich weinig. De meeste tijd bracht ze door met bidden, maar dat ging niet altijd ongestoord, want op het schip was de nodige herrie.

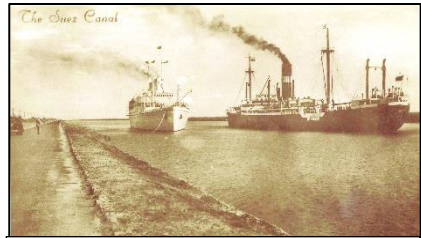
's Morgens speelde er van half elf tot elf uur een militaire harmonie, want er waren een paar honderd soldaten aan boord en 's avonds speelde er een bandje met violen en harpen. Ondertussen liet het katholieke smaldeel op het schip, de paters, broeders en zusters, niet na om aan boord al missioneringswerk te doen. De officieren van de aanwezige soldaten hadden de paters al gevraagd om voor de katholieken onder hen missen op te dragen. Mina maakte in een brief gewag van het feit dat een passagier al bijna overgehaald was om zich te laten dopen.

In de brief van 4 juli gaf ze ook instructies aan haar ouders hoe haar te schrijven. Het bleek dat er vanuit Genua om de 2 maanden een boot naar Oceanië vertrok. Ze moesten zorgen dat hun brieven rond 16 augustus op de bus gedaan werden en dan vervolgens elke twee maanden zo.

Opnieuw zeeziek

Tot Aden, gelegen aan de uitgang van Rode Zee naar de Indische Oceaan was het dus goed gegaan. Daar waren de zusters niet aan land gegaan, omdat het daar voor hen niet veilig zou zijn.

Alleen de paters gingen van boord om nieuwe miswijn in te slaan, omdat de eigen voorraad inmiddels bedorven was, want zonder wijn geen mis.

Het Suezkanaal, de verbinding tussen de Middellandse Zee en de Rode Zee.
Bron: Wikipedia

Over Aden schreef Mina dat de mensen daar heel arm waren en dat er niets te zien was. Het was er een wildernis en woestijnachtig. De mensen leefden "in kleine arme hutjes met een dik dak, want het was altijd warm en het regent er alle vier jaar maar eens". Verder schreef Mina: "De meeste mensen leven er van het geld dat de reizigers in de zee werpen en dat zij dan opzoeken onder water en anderen van koolen en van alles komen zij te koop aanbieden, wat door hun gemaakt is". Op zaterdag 11 juli in de middag vertrok het schip vanuit Aden. Hadden ze tot dan toe een gladde zee gehad, in Aden zag Mina al dat de andere boten en bootjes aan het wiebelen waren. Toen het schip dus wegvoer, "begon men ons te wiegen", schreef Mina en daar was ze helemaal niet blij mee. Ze voeren een fikse storm tegemoet. Ze ging dan ook bijtijds naar bed, omdat ze zich daar het beste voelde. De storm werd alleen maar erger. Mina schreef: "De zee was zeer onstuimig en ik niet minder". Het schip ging zo hard op en neer dat niemand kon blijven zitten of staan. De golven sloegen soms over het schip heen.

Ene Gérard had er op de brief van Mina bijgeschreven: "Het is waar, want ik ben er getuige van geweest". Er waren er die er bijna van in hun broek deden, zoveel schrik hadden die. Mina echter niet, want die was te ziek om maar enige schrik te hebben. Vooral een collega van Mina, zuster Flavie, was helemaal van de kaart. Zij bleef voortdurend aktes van berouw bidden en vroeg om een pater om het H. Oliesel toe te dienen, want ze dacht zeker dat haar laatste uur had geslagen.

Dat het een bijzonder zware storm was onderstreepte Mina met het verhaal dat de kapitein naar de meereizende paters van Steyl was gegaan en hen had meegedeeld dat hij het hout, bestemd voor de bouw van een nieuw huis in hun nieuwe missie, mogelijk overboord moest gooien omdat het voor het schip te zwaar was. Dat zou ontzettend jammer zijn geweest voor alle moeite die gedaan was om aan het materiaal te komen.

Na een paar dagen was de storm voorbij. Mina had vier dagen op bed gelegen en al die tijd niets kunnen eten.

Ze kon zich zelfs niet bewegen of ze moest overgeven. Iedereen, zusters, de paters en de broeders en de dokter, kwam langs met iets voor haar in de hoop dat zij het binnen kon houden. Op het laatst was ze zo beroerd dat ze niets meer at of dronk. Op de derde dag kwam nog een andere dokter en die beval haar op te staan, omdat ze verse lucht moest hebben, maar ze was al zo slap dat ze niet meer op haar benen kon staan. Anderen moesten haar aankleden samen droegen ze haar naar het dek. Daar probeerde ze weer wat te eten, maar dat kwam er meteen weer uit. Diezelfde middag kwam een pater langs die zei dat hij een

middeltje had dat zeker zou helpen. Bonenkamp noemde hij het. Mina dacht onmiddellijk daarbij aan Friet Rooiackers, zo schreef ze aan haar ouders, want die ze ooit had horen zeggen dat hij boonenkampen had gezien. Ze heeft het geprobeerd, een klein theelepeltje maar. Aanvankelijk leek het te helpen, maar 's avonds was het weer mis.

Daarna moest ze van de dokter rijst met melk drinken, rijstepap zogezegd. Dat melk drinken had ze eigenlijk nooit gedaan, ook thuis niet. Uiteindelijk moest ze er toch aan geloven. Het hielp; het braken ging over. Maar het duurde nog wel een tijd voordat ze weer op krachten kwam.

Colombo in Sri Lanka

Op 17 juli 1896 's morgens om 5 uur arriveerden ze in Colombo, de hoofdstad van het toenmalige Ceylon, nu Sri Lanka, waar ze aan land gingen. Ook in de haven van Colombo was het een drukte van belang. Ook hier keek Mina met haar Europese blik van die tijd naar het hele gebeuren, maar het was hier veel beter volk dan in de andere plaatsen waar het schip aangemeerd had.

Op de wal was het gezelschap van Mina meteen naar een kerk gaan zoeken om daar een H. Mis op te dragen.

Ze kregen veel bekijks en de mensen zagen meteen dat ze missionarissen waren. Ze kwamen hen met hopen nagekomen om hen te laten zien dat ze katholiek waren: jongens en meisjes en mannen, maar jonge of oude vrouwen waren nergens te bekennen. De mensen maakten een kruis of lieten een rozenkrans zien als bewijs dat ze katholiek waren. Als ze dan een prentje of medaille kregen was er grote blijdschap. Bij de gezochte kerk aangekomen, werden er direct twee Heilige Missen gelezen en ze werden door de

daar aanwezige paters goed verzorgd, hetgeen wel zijn prijskende. Wat Mina tot de verzuchting bracht dat op reis de beurs altijd open moet blijven, maar dat die overigens goed gevuld was.

Over Colombo was Mina zeer te spreken, een mooie plaats, mooie huizen, zeer schone logementen en prachtige winkels die kunnen concurreren met die in Nederland. De bedienden zijn allemaal "zwarten", zo schreef Mina, maar gekleed als heren, geheel in het wit en "tot de ooren in den boord".

Daarna volgt een lofzang over de mooie stad met zijn exotische bomen en planten, die geheel anders zijn dan de bomen en planten in haar eigen Beek en Donk.

In de middag ging het hele gezelschap, Mina inclusief, op bezoek bij de Zusters van de Goede Herder. Hoewel de afstand niet zo groot was, werden er drie rijtuigen gecharterd; de zusters mochten niet in de brandende zon lopen om te voorkomen dat ze een zonnesteek zouden krijgen, want het was heel warm in Colombo. De zusters ontvingen het gezelschap heel hartelijk. Hoewel het een Franse orde was, was er geen enkele Franse zuster bij. De zusters daar waren allemaal van Ierse afkomst. Mina constateerde nuchter dat dat hetzelfde was als bij henzelf, leden van een Franse orde, waar op deze reis geen enkele zuster die de Franse nationaliteit had. Zij kregen in het klooster een uitgebreide rondleiding, ook door het noviciaat. Mina was verbaasd daar "zwarte nonnen", Sri Lankaanse nonnen te zien. Zij vond het maar een vreemd gezicht zo'n zwarte huid in een nonnenkleed, maar het waren flinke nonnen en de zusters daar waren er heel tevreden mee. Na dit bezoek

werd het gezelschap teruggebracht naar de boot, waarna de reis werd voorgezet naar de volgende haven: Singapore.

Verblijf in Singapore

Op 22 juli 1896 kwam Mina in Singapore aan. Ze was nu een maand onderweg. Singapore was een overstappunt, want vele passagiers verlieten het schip. Daar logeerden ze gedurende 8 dagen bij de zusters van het Kindje Jezus. Mgr. Louis Couppé, priester van de Missionarissen van het Heilig Hart en apostolisch vicaris van Neu-Pommern had dat geregeld. Net als op andere plaatsen die ze op haar reis aangedaan heeft, wordt ook hier haar Beek en Donks wereldbeeld erg op de proef gesteld.

Erg grote indruk maakt de opvang van weeskinderen door de zusters. Jonge tot zeer jonge kinderen van allerlei afkomst worden bij de zusters gebracht. Weigeren kon volgens haar niet, want dan zouden die kinderen sterven. Ze schreef: "Onnodig U te zeggen wat een werk met zulke kinderen, maar het is niet mogelijk om die arme schepsels te weigeren om aan te nemen. Als men ze niet aanneemt wordt het ene verbrandt, het andere verdronken, het derde op een hoek der straat gezet, een vierde ergens in een bosch gezet, enz. Hoe zou het mogelijk zijn zulke kinderen niet aan te nemen, alhoewel er niets voor betaald wordt. Zulke kinderen zijn van Heidensche Ouders. Andere doen dat niet, ten minste hier niet, waar toch alle soort van volk woont."

Een groot aantal van de kinderen die daar aangeboden worden sterft vroeg of laat. Tachtig van de honderd kinderen halen de volwassenheid niet. Jongvolwassenen die

niet in het klooster willen blijven, worden ten huwelijk aangeboden. Komt er een man aan de kloosterpoort die een katholieke vrouw wil huwen, dan roept moederoverste een meisje van wie ze weet dat ze wil trouwen. Bevalt het meisje hem niet, dan is het meteen afgelopen. Indien wel, dan komt de a.s. bruidegom de week erna met een ring en binnen een paar maanden wordt er getrouwd. Mina heeft zo haar bedenkingen bij deze praktijk. Ze schreef dan ook dat zij zich niet zou gauw zou laten vangen.

Mina is overigens erg lyrisch over de stad Singapore: "Singapore is een prachtige plaats, overal vol bloemen en planten, zo prachtig dat Holland er niet tegen aan kan en het is hier altijd in het groen het heele jaar. Het is nooit geen winter, het is een lust om te zien. U kunt het niet verbeelden hoe mooi het is, maar moet het zien, onmogelijk om het zich voor te stellen".

Naar de laatste tussenstop Papoea Guinea

Op 30 juli vertrok het gezelschap met een ander schip, de Stettin, richting Neu Pommeren. Onderweg werd nog Java aangedaan en daar kwamen nog eens 90 passagiers bij en daar was het gezelschap niet erg blij mee, want na Singapore was het een stuk rustiger en stiller aan boord. Die passagiers waren slaven volgens Mina, die in Nieuw-Guinea zouden moeten gaan werken. Zij werden ondergebracht bij de ossen en de schapen. "Wat een arm volk nietwaar," schreef ze. Zij en haar collega's zouden hen wel willen gaan bezoeken, maar dat mocht niet. Hun ellende is volgens haar niet te beschrijven en ze heeft veel medelijden met hen, vooral ook omdat in haar ogen hun lot minder

zwaar te dragen zou zijn als ze bekeerd waren en zouden geloven in de goede God.

De zeereis verliep nu goed. Mina had weinig last van zeeziekte vooral ook omdat het schip veelal tegen de wind in voer, hetgeen minder deining veroorzaakte.

Eenmaal kwamen ze in een mistgebied terecht en toen die optrok bleken ze een paar uur rondgevaren te hebben om de juiste opening in een zeestraat te vinden bij gebrek aan een goed navigatiesysteem. Ook voeren ze onderweg langs een vuurspuwende vulkaan. Wat vooral voor Mina belangrijk was, dat ze tijdens de reis zowat alle dagen een of meerdere missen hadden kunnen bijwonen. Voor hun vertrek uit Issoudun hadden ze haar gewaarschuwd dat er maar weinig missen bijgewoond zouden kunnen worden. Voor Mina was het bijwonen van een H. Mis het summum van geluk en dat wilde ze voor geen goud missen.

Op 13 augustus 1896 legden ze aan in Wilhelmshaven in Nieuw-Guinea, waar alle andere passagiers uitstapten behalve Mina en haar vijf collega's, twee broeders en een pater. Onder de passagiers die uitstapten waren ook de paters en broeders uit het Missiehuis van Steyl. Ze wilden daar een missiepost vestigen, ondanks het feit dat daar het merendeel volgens Mina protestant was. De volgende dag gingen de paters en broeders aan land op zoek naar een tijdelijke woning en een plek om hun eigen woning te bouwen, want zij hadden op de boot materiaal meegenomen om hier een eigen woning te bouwen. Met de nodige moeite, kregen zij een voorlopige woning aangewezen totdat ze hun eigen woning hadden gebouwd. Uiteraard gingen de zusters de andere dag kijken hoe de paters en broeders er woonden

en ook om daar een H. Mis bij te wonen. 's Middags moesten ze weer terug op de boot zijn, want dan voer het schip naar een volgende haven in de buurt, waar het twee dagen zou blijven liggen.

Nauwelijks waren ze in de nieuwe haven van het schip af om een wandeling in de mooie omgeving te maken of ze werden aangesproken door een heer die een brief bij zich had met een uitnodiging om de volgende dag op bezoek te komen bij een zekere mijnheer Van Hagen. Niemand van het gezelschap kende hem en Mina en haar collega's wisten niet goed wat ze er mee aan moesten. Om zo maar naar een vreemde man te gaan, vonden ze erg gewaagd vooral

Mgr. L. Couppé, bisschop van
Lero en Apostolisch Vicaris
van Neu-Pommeren.
Uit: Album der Missie van het
H.Hart 1895

omdat alles daar protestant was. Mina was duidelijk minder bevreesd dan de anderen, want ze had in de gaten dat men veel meer eerbied voor de zusters had dan voor de paters, want zo zei ze: protestanten moeten niets van priesters hebben. Volgens Mina kwam dat omdat de zusters naar Mgr. Couppé gingen, want "die is hier zo bekend en bemind, dat het onbegrijpelijk is". Toen bleek dat die bovengenoemde heer Van Hagen een vriend was van Mgr. Couppé, durfden de zusters wel te gaan, maar namen

voorzichtigheidshalve wel een pater en een broeder mee omdat er veel mannen mee zouden gaan. Met al dat mansvolk rondom wist je het maar nooit.

Volgens Mina waren dat allemaal jongeheren uit Europa. Van Hagen had gezorgd voor een stel trams elk bespannen met twee ossen: het waren echte trams, geen karren, maar niet zo mooi als die in Holland, schreef Mina. Wat we ons bij deze trams moeten voorstellen, is niet duidelijk. Zoals Mina ze beschrijft lijken ze meer op wagens aan elkaar verbonden, waarop een aantal stoelen (vier per tram) staan, getrokken door een stel ossen. Zo reisden ze naar het huis van mijnheer Van Hagen over een speciaal aangelegde weg dwars door dichte bossen. De aanleg daarvan had volgens Mina 60.000 mark gekost.

Het huis van Van Hagen moet een kast van een villa zijn geweest, want ze kwamen binnen in een grote zaal. Die was volgens Mina net zo groot als de Beekse kerk, en dat allemaal voor één heer en een stel bedienden. Er stond allerlei drank voor hen klaar: bier, wijn en zelfs melk met daarbij boterhammen met ham. Daarna trok het hele gezelschap naar buiten onder een balkon. Ondertussen werd voor hen het middagmaaltijd klaar gemaakt en dat was iets verbazingwekkends voor Mina. Vooral de hoeveelheid vlees verbaasde haar hooglijk.

Na anderhalf uur was het diner voorbij en werden de gasten tot hun eigen verbazing naar bed gestuurd voor een siësta zoals dat daar blijkbaar gewoonte was. Maar de zusters lieten zich echter niet van hun eigen ritme afbrengen, want eerst moest er gebeden worden ter ere van Onze Lieve Vrouw, want het was 15 augustus, het feest van Maria Ten Hemelopneming. Na de siësta werd de suikerplantage bezocht, want dat was het waar ze terecht waren gekomen. Voor eerst kwamen ze bij een groentetuin, waarbij Mina zich

erover verwonderde dat er alles piekfijn bij stond: "bonen, selderij, kelder, juin, charlotten, postelein, augurken, Spaanse pepers". Op de suikerrietvelden waren veel arbeiders werkzaam, maar over hun omstandigheden schreef Mina met geen woord. Waarschijnlijk zijn ze daarvan weggebleven of weggehouden, want anders had Mina er zeker over geschreven. Het was in ieder geval duidelijk dat die suikerplantage Van Hagen geen windeieren had gelegd. Op de plantage werden de zusters geconfronteerd met allerlei nieuwe dingen, waarvan ze het bestaan niet kenden, zoals dat je kunt snoepen van een stukje suikerriet en dat twee koffiebonen één vrucht vormen. Zo ook met de drank, want ze kregen geregeld wijn en bier aangeboden, maar Mina hield er blijkbaar niet van, want als ze kans zag ruilde ze haar volle glas tegen het lege van een collega zuster. 's Avonds had Van Hagen collega's uitgenodigd. Dat waren allemaal Europeanen, voornamelijk Duitsers, die overigens veelal Nederlands spraken. Het kostte de zusters moeite om weg te komen en naar bed te gaan. Normaal waren ze gewend om 9 uur te gaan slapen, maar was het al over 10 uur. Vijf dagen hadden ze vertoefd in Papoea Nieuw-Guinea. Op 18 augustus 1896 vertrok hun schip vanuit Wilhelms-haven naar de eindbestemming Neu-Pommern. Het zou 32 uur varen zijn. Onderweg gebeurde er weinig behalve dat Mina toch nog een keer bezocht werd door de zeeziekte. Ze waren allemaal erg blij dat het er bijna op zat na een reis van bijna twee maanden.

Martin Philipsen

In Memoriam

Bij het afscheid op 4 maart van Zuster José van der Salm

Geboren 18-11-1930 – overleden 27-2-2024

Vandaag nemen we afscheid van Zuster José. Zij heeft haar dagen en nachten, haar verdriet en haar vreugde - alles teruggegeven aan God, van wie zij haar leven had ontvangen. Aan Hem had ze door haar professie haar leven al op voorhand toegewijd. Wat ons van

haar is overgebleven zijn haar lichaam, het verhaal van haar leven zojuist aan ons verteld door Pastor Wies en onze gevoelens van genegenheid en persoonlijke herinneringen aan haar. Nu we Zuster José voor het laatst in ons midden hebben, proberen we haar te plaatsen in het licht van Gods liefde. Op haar verzoek lazen we het evangelie waar Jezus zegt "Ik ben de wijnstok", - alles waarnaar jullie hongeren, dorsten en verlangen, wordt vervuld in mij. Als jullie in mij blijven, krijgt jullie leven zin; alleen dan draagt het vrucht. Jezus sprak een taal die binnenkwam bij de mensen en zij, van hun kant, hoorden er de vervulling in van alles waarop zij hun hoop hadden gesteld. De belangrijkste opdracht van Jezus aan zijn volgelingen, ook aan ons, was: blijf in mij, want een rank kan alleen vrucht dragen, als hij met de wijnstok verbonden blijft. Maar 'vrucht', ware vrucht, bestaat niet uit grootse, zichtbare prestaties, maar uit een leven, in liefde geleefd. De woorden die wij spreken, het werk dat we doen draagt vrucht, alleen als het door liefde

gedragen wordt. Natuurlijk, soms kunnen mensen geniale dingen verrichten, maar die zullen de test doorstaan, alleen als ze uit liefde zijn gedaan. Daar hoeft je overigens niet 'hard voor te werken' – die liefde is er, puur door verbonden te zijn met hem. Met ziel en zaligheid, met de liefde van zijn Hart, was Jezus de mensen toegedaan. Iedereen had voor hem het gewicht van God. Hij bond ons op het hart: ook jullie, - ga geen enkele mens achteloos voorbij, vooral niet hen die zogenaamd niets voorstellen, armen en kinderen voorop. Want als je aan die mensen voorbijgaat, dan ga je voorbij aan God zelf. Zuster José was een innerlijk levende, bezielde mens; - ze was bescheiden, dacht niet groot over zichzelf, wist zich niet belangrijker dan haar patiënten in het ziekenhuis van Merauke, niet wijzer dan de novicen en junioren in de Molukken, niet meer ervaren dan haar medezusters in Notre Dame. Diep in haar hart wist ze: juist in al deze concrete mensen raakt God mij aan en dichterbij zijn of haar aanwezigheid kan ik niet komen. Zo vond ze haar roeping als mens en als Dochter van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart. Of ze nu werkte als verloskundige in Merauke, in de huishouding in Tanah Merah – voor haar was dat niet zo belangrijk. En eenmaal terug in Nederland, zong ze in het koor, zorgde ze voor het archief, was ze lid van het bestuur van de provincie en van de Stichting Papuajeugd naar School. Dat alles deed ze met zorg, met toewijding en humor. Zuster José was zich bewust van de impact van het onderwijs op jonge mensen persoonlijk en op de samenleving als geheel. Vandaag zien we onderwijs als een grondrecht. Maar toen Zuster José als missionaris in Indonesië werkte, was dat minder het geval,

- zowel ginds als hier. Voor veel ouders vormden alleen de kósten van onderwijs al een obstakel om hun kinderen naar school te sturen. Bovendien was dat een tijd waarin men vond dat meisjes beter thuis konden blijven. Onderwijs, naar school gaan, was op de eerste plaats iets voor jongens. Maar Zuster José probeerde ouders te motiveren ook hun dochters naar school te sturen. Onderwijs geeft nieuwe kansen aan iederéén! En daarom, eenmaal terug in Nederland, werkte ze van harte mee aan de Stichting Papuajeugd naar School.

Gaandeweg groeide er in Zuster José een nieuw soort leven, - een leven dat in mensen aan het licht komt naarmate ze zichzelf durven geven aan het geluk van ánderen. Zo heeft zuster José geleefd met een hart, aan mensen toegewijd.

Zuster José, we zullen je missen. Je was er een van ons, met ons verbonden zoals ranken van een wijnstok dat onderling zijn. Dat je nu mag voortleven, verbonden met de wijnstok zelf: doordrenkt van zijn geest en zijn liefde.

Pater Ben Verberne msc

In Memoriam

Bij het afscheid op 19 april van Zuster Jeanne Bullinga

Geboren 1-8-1926 – overleden 14-4-2024

Wies werd op 1 augustus 1926 in Sappemeer geboren als tweede kind van Johannes Bullinga en Agatha Dröge.

De kinderen Agaat, Wies en Herman moesten hun moeder al vroeg missen, want zij stierf jong. Vader hertrouwde.

De kinderen waren heel gelukkig met hun tweede moeder en ze kregen er nog een broertje, Fer, en een zusje, Kitty, bij. Wies mocht gaan studeren. Ze werd onderwijzeres en kreeg een benoeming in Santpoort, waar ze onze zusters, en met name Zr Cecile van de Vrande, leerde kennen. Waarschijnlijk is daar haar roeping geboren.

Op 20 februari 1947 trad Wies in en op 25 augustus 1948 deed ze haar professie in onze Congregatie. Truus Alders uit Santpoort volgde haar een aantal jaren later en toen zij zover was dat ze het kloosterkleed mocht ontvangen, vroeg zij aan Zr Jeanne of die haar wilde kleden. Op 16 februari 1952 vertrok Zr Jeanne naar de missie van Irian Jaya, waar ze in het onderwijs werkte en ongetwijfeld haar geloof in woord en daad aan de jonge mensen probeerde door te geven. In 1961 kreeg

Zuster Jeanne van de bisschop de opdracht om in Mindiptana een opleiding voor dorpsonderwijzers te beginnen.

Toen er op 2 februari 1967 in Kelapa Lima een noviciaat voor onze Congregatie werd geopend, werd Zr Jeanne aangewezen als novicemeesteres. Haar werd gevraagd om de Helpsters van Christus - de zusters van een inlandse congregatie - voor te bereiden op hun overgang naar onze Congregatie.

Op 2 december 1972 wachtte Zr Jeanne weer een nieuwe uitdaging. In het Bisdom Merauke werd het bureau voor Catechese opgericht om priesters, catechisten en guru's toe te rusten voor het geven van goed godsdienstonderwijs. Dit bureau zou geleid worden door Pater Eijkens msc en Zr. Jeanne werd een van zijn naaste medewerkers. Het bureau werd een zegen voor het Bisdom.

In 1995 keerde Zr. Jeanne terug naar Nederland. Ze ging wonen in de Gemeenschap van de Ark en zorgde voor de leeszaal. Toen haar ogen achteruit gingen en meer zorg nodig was, verhuisde ze op 3 september 2013 naar de afdeling Bethanië van ons verzorgingshuis. In de groep met veel oud-missionarissen voelde ze zich weldra thuis. Maar haar gezondheid verslechterde verder en Zr. Jeanne kon geen rust meer vinden. Ze voelde zich gevangen in haar lichaam. Toch hield ze de moed erin. Tijdens een gesprek onder de koffie zei

ze eens: "Al valt de dag me nog zo zwaar, ik probeer altijd nog iets te vinden om dankbaar voor te zijn."

Toen Zr. Jeanne meer intensieve zorg nodig had, zagen we ons genoodzaakt om haar op 6 november 2023 over te plaatsen naar huize Mater Misericordiae van de Zusters van Liefde. In de huiskamer van de afdeling Anemoon kreeg ze de constante zorg die ze nodig had, maar haar vertrouwde omgeving en eigen medezusters om haar heen moest ze missen. Die pijn werd enigszins verzacht door de bezoeken van de leidsters, de medezusters en ook doordat onze Zusters Margreet en Elisabeth in dezelfde gemeenschap kwamen te wonen. Toen de gezondheidstoestand nog verder achteruit ging en Zr. Jeanne steeds stiller werd, wilde het verzorgend personeel haar overbrengen naar de andere huiskamer, waar het wat rustiger was.

Zr. Margreet en Zr. Elisabeth gingen ongevraagd met haar mee, want als Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart horen we bij elkaar. Toen Zr. Lidwine en Zr. Agnita bij haar op bezoek gingen, kregen ze aanvankelijk weinig respons, maar toen Zr. Agnita "Hallo Santpoort" riep reageerde ze meteen.

Op 26 maart j.l. nam Zr. Jeanne deel aan de gezamenlijke ziekenzalving in de Kapel van de Zusters van Liefde. Hoewel ze aan het begin van de viering door de pijnmedicatie erg slaperig was, was ze op het moment dat Pater Theo te Wierik msc haar zalfde heel aandachtig.

Zus Kitty die vaak op bezoek kwam zei: "Jeanne was een echte moeder voor mij." In de joodse traditie is de moeder degene die het geloof doorgeeft en in die zin is Zr Jeanne voor velen een moeder geweest.

Lieve Zr. Jeanne je hebt je geloof met velen mogen delen. Als een ware Dochter van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart gaf je de liefde van God door aan de mensen die je ontmoette in de missie, in Notre Dame en in Mater Misericordiae. Heel veel lieve dank. We zullen je missen, maar gunnen je dat je nu mag leven in de vrede en de vreugde van de Heer.

Zr. Elly

Wilt u meer informatie
over FDNSC en MSC kijk
dan op:

www.fdnsc.org
Dochters van Onze Lieve
Vrouw van het Heilig Hart

www.misacor.nl
MSC Missionarissen van
het Heilig Hart

Chevalierverbondenen
info@chevalierstichting.nl

www.ametur-msc.org
Site Generaal Huis MSC
Rome

www.olshgen.com
Site Generaal Huis
FDNSC Rome

NOTEER IN UW

ADRESBOEK

TELEFOONNUMMER

MSC-FDNSC

013-2073630

DE BRUG

Colofon

Redactie:

Pt. Wim Vergouwen msc
Zr. Lies Alkemade fdnsc
Secretariaat msc:
Paula van Bossum
Secretariaat fdnsc:
Marjolein van de Sande

Correspondentie:

Redactie en Administratie
de Brug
St Oloflaan 1 - 133
5037 EP Tilburg,
tel 013-2073630

Email:

secretariaatmsc@misacor.nl
Website MSC: www.misacor.nl
Website FDNSC: www.fdnsc.org
Giro: NL64INGB0003993425
t.n.v. Ned Prov Congr MSC

Drukwerk: Secretariaat fdnsc
Notre Dame Tilburg
Uitgave 2 x per jaar
juni en december